

Justitiedepartementet

Betänkandet En europeisk åklagarmyndighet i Sverige (SOU 2020:74)

Ju2020/04654

1 Sammanfattning

Skatteverket tillstyrker de föreslagna bestämmelserna. Skatteverket vill dock lämna synpunkter på några av förslagen.

Skatteverket tillstyrker utredningens förslag att regeringen ska ge uppdrag till Åklagarmyndigheten att förbereda Sveriges anslutning till Eppo.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Allmänt om informationsutbyte mellan Eppo och Skatteverket

I betänkandet föreslås att en central funktion ska inrättas hos Åklagarmyndigheten och att det är den funktionen som ska utgöra kontaktpunkt gentemot Eppo. Skatteverket drar av detta slutsatsen att verkets sätt att brottsanmäla skulle förbli oförändrade. Skatteverket vill i denna del understryka att det, oberoende av om en central funktion inrättas, inte framstår som en lämplig ordning om verket i det enskilda fallet skulle behöva ta ställning till om en anmälan ska lämnas till en svensk myndighet eller direkt till Eppo.

Däremot kan det uppkomma situationer där en europeisk delegerad åklagare (eller i förekommande fall en svensk europeisk åklagare) begär biträde av skattebrottsenheten i en brottsutredning. Som framgår av det som sägs i betänkandet är det förenat med svårigheter att uppskatta hur många ärenden som kommer att bli föremål för utredning och lagföring av Eppo. Med hänsyn till karaktären på de brott som ska utredas av Eppo - och att dessa kan förväntas kräva stora insatser av tvångsmedel - är bedömningen att skattebrottsenheten inte kommer att anlitas som en självständig utredningsenhet i större utsträckning eller inte alls. Därmed kan skattebrottsenheten komma att biträda de svenska Eppo-åklagarna när utredare vid Ekobrottsmyndigheten eller Polismyndigheten har huvudansvaret för utredningar.

Utredningen har ingående behandlat Eppo:s rätt till tillgång till information, bl.a. i myndigheters it-system. Dock kvarstår en mängd frågor om hur denna rätt ska effektueras. I betänkandet föreslås att regeringen ska ge Åklagarmyndigheten i uppdrag att förbereda Sveriges anslutning till Eppo. Skatteverket delar den bedömningen. I det sammanhanget nämns särskilt att det behövs en kartläggning i fråga om elektronisk informationsöverföring mellan Eppo och svenska myndigheter och att det i samråd med Eppo och andra berörda

tas fram förslag på hur det kan lösas. Om det krävs någon typ av integrering mellan svenska it-system och Eppos it-system kommer det enligt utredningen sannolikt att bli både tidskrävande och kräva avsevärda ekonomiska och personella resurser. Eftersom det kan förväntas att Skatteverket endast i begränsad omfattning kommer att biträda vid Eppo-utredningar bör dessa hänsyn beaktas i det fortsatta arbetet. Skatteverket bedömer att det initialt framstår som realistiskt att de svenska Eppo-åklagarna får åtkomst till ett mer avgränsat it-stöd och att det får tas fram manuella rutiner för åtkomst m.m. till de nationella systemen.

2.2 Avsnitt 15.6.3 Behovet av att bryta sekretess och avsnitt 16.3.2 Eppo-åklagares tillgång till information

Utredningen har bedömt att det behövs en särskild sekretessbrytande bestämmelse i den föreslagna lagen om svenska åklagare vid Europeiska åklagarmyndigheten för att det ska vara möjligt för svenska myndigheter att lämna sekretessbelagda uppgifter till Eppo enligt kraven i Eppo-förordningen. Bakgrunden är att offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, utgår i från att det är svenska myndigheter som omfattas av myndighetsbegreppet i OSL och att 8 kap. 3 § OSL inte är tillräcklig för att uppfylla kraven i Eppo-förordningen. Utredningen gör därför bedömningen att sekretess behöver brytas för uppgifter som omfattas av sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket, 35 kap. 1 § och 18 kap. 1 och 17 §§ OSL.

Skatteverket vill i detta sammanhang framhålla att den sekretessbrytande bestämmelsen sätter ramarna för dels vilka uppgifter som får lämnas ut till Eppo, dels för vilka ändamål den myndigheten får behandla uppgifterna. Den föreslagna bestämmelsen är således nödvändig för att Skatteverket regelmässigt ska kunna lämna ut uppgifter till de angivna brottsbekämpande myndigheterna oavsett om uppgiftsutlämnandet sker via direktåtkomst eller via medium för automatiserad behandling.

2.3 Avsnitt 16.2.4 Dataskyddet för personuppgifter som lämnas av Eppo

Som sägs i betänkandet kommer de svenska dataskyddsreglerna att gälla för den fortsatta behandlingen när en svensk myndighet, t.ex. svenska åklagare eller den svenska polisen, tar emot personuppgifter från Eppo. Vidare uttalas att någon lagstiftningsåtgärd inte behövs för de flesta artiklarna i Eppo-förordningen eftersom denna till stor del efterliknar dataskyddsdirektivet. I anslutning till detta anges att i den utsträckning det finns bindande begränsningar för hur uppgifterna får användas är svenska myndigheter skyldiga att följa dem, varvid bl.a. nämns 4 kap. 3 § lagen (2017:1000) om en europeisk utredningsorder. I betänkandet föreslås ingen reglering angående sådana begränsningar.

När det gäller användarbegränsningar när uppgifter lämnas till svenska myndigheter vill Skatteverket erinra om promemorian En kompletterande bestämmelse om villkor som andra länder ställer upp vid informationsutbyte (Ju2020/04273). I promemorian föreslås att brottsdatalagen (2018:1177) ska kompletteras med en ny bestämmelse - 2 kap. 20 a § - om vad som gäller när en svensk myndighet har fått personuppgifter från en annan medlemsstat i EU eller ett EU-organ och det finns villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifterna. Det föreslås att svenska myndigheter i sådana fall ska följa villkoren oavsett vad som är föreskrivet i lag eller annan författning. Motsvarande bestämmelse finns redan vad

gäller när svensk behörig myndighet eller internationell organisation får personuppgifter från tredje land. Genom förslaget i promemorian säkerställs att Sverige fullt ut kan delta i det europeiska informationsutbytet på brottsdatalagens område och denna reglering kommer då bl.a. att gälla om en svensk myndighet får personuppgifter från Eppo där det finns villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifterna. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

2.4 Avsnitt 16.3.3 Eppo ges möjlighet till direktåtkomst

Utredningen föreslår att Eppo får medges direktåtkomst till personuppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga med stöd av 3 kap. 2 § lagen (2018:1696) om Skatteverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Kan åtkomst beviljas genom utlämnande på medium för automatiserad behandling bör, enligt Skatteverkets mening, dock detta förordas då det är den minst integritetsingripande åtgärden. Detta har Skatteverket fört fram i sitt remissvar till betänkandet De brottsbekämpande myndigheternas direktåtkomst till beskattningsdatabasen (Ju2020/00320/L4). De effektivitetsvinster som tidigare var förenade med direktåtkomst uppnås idag med automatiserat utlämnande via fråga-svar som innebär ett direkt svar i realtid på grund av den tekniska utvecklingen som har skett. Formen för utlämnande, direktåtkomst eller utlämnande via medium för automatiserad behandling, har större likheter än skillnader. En bestämmelse om direktåtkomst får anses inkludera möjligheten för en utlämnande myndighet att lämna ut uppgifter på medium för automatiserad behandling. Utlämnande och mottagande myndigheter kan själva komma överens om hur utlämnandet kan ske. Med beaktande av att det i nuläget är oklart hur sekretessregleringen kommer att se ut hos Eppo och det råder en osäkerhet om hur hanteringen av överskottsinformation ska lösas finns det enligt Skatteverkets mening anledning att förordas en lösning via utlämnande på medium för automatiserad behandling. Skatteverket vill också instämma i utredarens bedömning att en bestämmelse som medger direktåtkomst inte innebär en obegränsad rätt för Eppo att kräva det. Respektive brottsbekämpande myndighet kan därför erbjuda automatiserat utlämnande via en fråga-svar lösning om de finner det mer lämpligt.

3 Konsekvenser för Skatteverket

Förutom för Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten bedömer utredaren att deltagandet i Eppo inte annat än marginellt påverkar rättsväsendet och att för såväl domstolarna som de brottsbekämpande myndigheter som inte har åklagaruppgifter kommer skillnaden främst att bestå i att en ny aktör uppträder.

Skatteverket delar denna bedömning, men vill samtidigt framhålla den osäkerhet utredaren har framfört angående framtida it-kostnader. Som anges i betänkandet bör det uppmärksammas att kostnadsökningar kan drabba andra än åklagarväsendet, t.ex. domstolsväsendet och Polismyndigheten, beroende på vilka system eventuella åtgärder behöver vidtas i. Vidare sägs att om investeringskostnaderna för sådana ändringar ska belasta Sverige måste medel med stor sannolikhet tillföras. Skatteverket kan därför för närvarande inte bedöma eventuella kostnader för utveckling av verkets it-system.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm och föredragits av rättsliga experten Olle Sundin. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: överdirektören Fredrik Rosengren, rättschefen Michael Eriksson, enhetschefen Tomas Algotsson och sektionschefen Patricia Schömer.

Katrin Westling Palm